

Національна академія правових наук України

Науково-дослідний інститут
державного будівництва та місцевого самоврядування

відділ проблем теорії держави і права

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Вченої ради НДІ державного будівництва
та місцевого самоврядування НАПрН України
(протокол № № 8 від 25.07.2024р.)
Світлана СЕРЬОГІНА

07 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«СУЧАСНА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА: ПІЗНАВАЛЬНІ ТА ПРИКЛАДНІ
АСПЕКТИ»**

Код за ОНП – ОК 5

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий) рівень
Галузь знань	08 «Право»
Спеціальність	081 «Право»
Освітня програма	ОНП «Право»
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Загальний обсяг	12 кредитів ЄКТС (360 годин)
Форма підсумкового контролю	іспит
Термін викладання	1, 2 семестр
Мова викладання	українська мова
Рік набору	2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна теорія держави і права: пізнавальні та прикладні аспекти» розроблена на основі освітньо-наукової програми «Право», навчальних планів для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування, 2024. 47 с.

Розробники:

Жук Наталія Анатоліївна, кандидатка юридичних наук, доцентка;
Олейников Сергій Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент.

Затверджено на засіданні Вченої ради НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування

(протокол № 5 від 20.05.2020 р.)

Оновлено (зі змінами та доповненнями) та затверджено

на засіданні Вченої ради НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування:

(протокол засідання Вченої ради НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування
№ 8 від 26.08.2021 р.)

(протокол засідання Вченої ради НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування
№ 7 від 25.08.2022р.)

(протокол засідання Вченої ради НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування
3 від 30.03.2023р.)

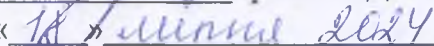
(протокол засідання Вченої ради НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування
№ 8 від 25.07.2024р.)

ПОГОДЖЕНО

гарант освітньо-наукової програми

кандидат юридичних наук, доцент

 Ірина БОДРОВА

« 18 » 2024

РЕЗУЛЬТАТИ ПЕРЕГЛЯДУ
РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА:
ПІЗНАВАЛЬНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ»

КОД ЗА ОНП – ОК 5

Робоча програма перезатверджена на 2021-2022 навчальний рік (зі змінами)
Протокол від 17 серпня 2021 р. № 2

Завідувачка відділом проблем теорії держави і права
докторка юридичних наук, професорка
«17» серпня 2021 року

Олена ДАШКОВСЬКА

Робоча програма перезатверджена на 2022-2023 навчальний рік (зі змінами)
Протокол від 25 серпня 2022 р. № 3

Завідувачка відділом проблем теорії держави і права
докторка юридичних наук, професорка
«25» серпня 2022 року

Олена ДАШКОВСЬКА

Робоча програма перезатверджена на 2023-2024 навчальний рік (зі змінами)
Протокол від 20 березня 2023 р. № 3

Завідувачка відділом проблем теорії держави і права
докторка юридичних наук, професорка
«20» березня 2023 року

Олена ДАШКОВСЬКА

Робоча програма перезатверджена на 2024-2025 навчальний рік (зі змінами)
Додаток: Зміни до робочої програми навчальної дисципліни «Сучасна теорія держави і права:
пізнавальні та прикладні аспекти» у 2024-2025 навчальному році.
Протокол від 15 липня 2024 р. № 3

Завідувачка відділом проблем теорії держави і права
докторка юридичних наук, професорка
«15» липня 2024 року

Олена ДАШКОВСЬКА

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна теорія держави і права: пізнавальні та прикладні аспекти» розроблена відповідно до освітньо-наукової програми «Право» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081.

Найменування показників		Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
Кількість кредитів ЄКТС – 12		Галузь знань – 08 Право Спеціальність - 081 Право Рівень освіти – третій (освітньо-науковий)	Обов'язкова	
Кількість модулів – 4			Рік підготовки: перший	
Загальна кількість годин – 360			Семестр 1, 2	
Загальний розподіл годин:			Денна форма навчання	Заочна форма навчання
			Лекції	
Денна форма навчання			64 год.	64 год.
			Практичні, семінарські заняття	
аудиторних – 96 год.		32 год.	16 год.	
		Самостійна робота		
самостійної роботи – 264 год.		264 год.	280 год.	
		Форми контролю:		
Заочна форма навчання		поточний проміжний – залік підсумковий контроль - іспит		
аудиторних – 80 год.				
самостійної роботи – 264 год.				

Мета навчальної дисципліни «Сучасна теорія держави і права: пізнавальні та прикладні аспекти» - формування системи теоретичних і прикладних знань про проблеми сучасного стану державності і права в умовах державно-правової реформи та трансформації національної правової системи під впливом процесів євроінтеграції, активізація аналітичної діяльності здобувачів, розвиток умінь і навичок, необхідних і достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру у науковій та професійній правничій діяльності.

Завдання:

- надання доктринальних і прикладних знань про основні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, їхню сутність, форми, типи, концепції, структуру, призначення, соціальну природу тощо;

- надання навичок використання знань загальнотеоретичної юриспруденції при здійсненні аналізу конкретної держави, права і правової системи в цілому та їх окремих

елементів;

- розуміння багатоаспектності та багатофункціональності феноменів держави і права, різноманітності підходів (концепцій, теорій, учень, доктрин тощо) щодо визначення їхніх понять, багатоваріантності їхніх форм, типів тощо;

- розуміння діалектичного взаємозв'язку та взаємодії між суспільством, особою, державою і правом, між усіма елементами всередині правової системи держави, а також між правовою системою та іншими системами суспільства;

- уміння виявляти актуальні концептуальні та прикладні проблеми сучасного стану державності і права, аналізувати доктринальні підходи щодо їх розв'язання, визначати тенденції та прогнозувати перспективи їх розвитку в умовах сучасного світу;

- опанування методологією загальнотеоретичного наукового пізнання явищ і процесів державно-правової дійсності, включаючи методи порівняльно- правового та міждисциплінарного характеру, та формування навичок використання її складових у різних сферах юриспруденції;

- формування універсального юридичного понятійно-категоріального апарату, удосконалення уміння його використання в різних правових сферах;

- уміння визначати систему основних прав і свобод людини і громадянина, їх місце і значення в концепціях держави, механізмі взаємодії між державою і громадянським суспільством, у правовому регулюванні тощо;

- розуміння суті, стадій та елементів правоутворення, знання основних шляхів і способів формування норм права, системи права і джерел (форм) права, загального й особливого у цьому процесі в правових системах різного типу;

- розуміння системи і змісту принципів права, їх місця та значення в правовій системі держави, правоутворенні, правореалізації, правозастосуванні, тлумаченні права, правовому регулюванні, методології інтерпретаційної діяльності в правовій сфері, поглиблення навичок її використання;

- розвиток вміннь здійснювати науковий пошук з проблематики курсу, виявляти і досліджувати актуальні проблеми теоретичного і практичного характеру,

- розуміння суті феноменів правових відносин, правової поведінки, юридичної відповідальності, правової свідомості, правової культури та правового виховання та їх місця в правовому регулюванні суспільних відносин;

- знання специфіки основних правових систем сучасності, формування навичок розрізнення правових систем різного типу та здійснення їх змістовної характеристики.

Кореквізити: «Філософія», «Основи науково-дослідної діяльності», «Іноземна мова».

Постреквізити: «Правничі системи сучасності», «Актуальні проблеми сучасного

державознавства», «Сучасні проблеми державотворення в зарубіжних країнах», «Універсальні та регіональні стандарти прав людини: шляхи імплементації в Україні», «Належне урядування та верховенство права: питання імплементації європейських стандартів», «Теоретично-правові засади національної безпеки та територіальної цілісності України», «Доктринальні проблеми конституційного права», «Доктринальні проблеми муніципального права», «Виборче право: проблеми теорії та практики», «Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: питання теорії та практики», «Інституційне право Європейського Союзу».

2. Очікувані результати навчання

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-науковою програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК04. Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.

ЗК01.01. Здатність вести наукову дискусію, переконливо і коректно відстоювати власні погляди, демонструвати інтелектуальну чесність і вміння працювати з критикою.

ЗК01.02. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й мобільність.

Спеціальних компетентностей:

СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.

СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права

інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.

СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.

СК07. Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання.

СК01.01. Здатність до розв'язання комплексних проблем функціонування національного права на основі поглибленого і системного розуміння сутності та закономірностей розвитку державно-правових явищ та процесів.

СК01.02. Здатність оцінювати вплив правових явищ і процесів на стан і перспективи державного розвитку, прогнозувати розвиток правової системи, правової політики у сфері державного будівництва та місцевого самоврядування.

СК01.03. Здатність здійснювати науково-інтерпретаційну діяльність у правовій сфері, надавати доктринальне тлумачення норм національного і міжнародного права.

Програмних результатів навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми права державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

РН03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.

РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів.

РН05. Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.

РН06. Розуміти загальні принципи та методи юридичної науки, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері права та у викладацькій

практиці.

PH07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення, аналізу й збереження даних та інформації, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності.

PH10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.

PH11. Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.

PH01.01. Розуміти закономірності розвитку суспільства, держави і права та їх взаємозв'язки.

PH01.02. Вміло тлумачити та ефективно застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері державного будівництва та місцевого самоврядування, аналізувати та узагальнювати правозастосовну, муніципальну, судову практику;

PH01.03. Здійснювати діяльність з впровадження результатів науково-дослідних розробок у систему національного законодавства та практику нормотворчих і правозастосовних органів.

PH01.04. Використовувати практичний досвід прийняття виважених і обґрунтованих з точки зору правових вимог рішень як у стандартних, так і в нестандартних умовах юридичної діяльності.

PH01.05. Демонструвати лідерські якості, навички міжособистісної комунікації, вміння працювати в команді дослідників, ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях, дотримуючись принципів наукової етики.

PH01.06. Демонструвати власну академічну і професійну доброчесність, здатність до особистісного професійного саморозвитку та самовдосконалення.

Предметні компетентності здобувача вищої освіти

В результаті освоєння навчальної дисципліни у здобувача вищої освіти формується інтегральна компетентність, яка включає в себе здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері державності і права, застосовувати у цій сфері науково-дослідницьку методологію, у тому числі:

ПК - 1. Здатність набувати та поглиблювати знання щодо закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави і права в цілому та їх інститутів, їхньої сутності, типу, форм, концепцій, структури, призначення і соціальної природи;

ПК - 2. Уміння аналізувати доктринальні підходи, розв'язувати концептуальні та прикладні проблеми сучасного стану державності та права, визначати основні тенденції та

перспективи їх розвитку в умовах сучасного світу;

ПК - 3. Здатність виявляти фактори впливу на різні аспекти держави і права та їх окремі інститути, а також оцінювати їх вплив на інші явища дійсності;

ПК - 4. Здатність використання загального понятійно-категоріального апарату юриспруденції та уміння застосування методології загальної теорії держави і права в різних правових сферах;

ПК - 5. Здатність моделювати механізми реалізації концепцій демократичної, правової і соціальної держави, розкривати їх основні ідеї (принципи) та механізм системні взаємозв'язки з громадянським суспільством;

ПК - 6. Здатність виявляти та аналізувати взаємообумовленості та взаємовплив між суспільством, особою, природою, технологіями, державою та правом;

ПК - 7. Здатність застосовувати розуміння стадій та елементів правоутворення, основних шляхів і способів формування системи джерел права, загального й особливого у цьому процесі в правових системах різного типу;

ПК - 8. Здатність виявляти проблеми реалізації принципів права, визначати шляхи їх розв'язання в процесах правоутворення, правореалізації, правозастосування, правотлумачення тощо;

ПК - 9. Здатність визначати сутність, призначення, структуру і механізм правового регулювання, його значення для забезпечення державної дисципліни, законності, правового і суспільного порядку;

ПК - 10. Розуміння природи правових відносин, правової поведінки, юридичної відповідальності, правової свідомості, правової культури, правового виховання тощо та їх місця в правовому регулюванні суспільних відносин;

ПК - 11. Здатність застосовувати критерії розрізнення правових систем різного типу та здійснювати їх змістовний аналіз;

ПК - 12. Здатність ефективно здійснювати правове виховання, підвищувати рівень правової культури на основі використання доктринальних і систематизованих знань загальної теорії держави і права.

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті освоєння навчальної дисципліни «Сучасна теорія держави і права: пізнавальні та прикладні аспекти» здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РН НД - 1. Демонструвати знання новітніх концептуальних та методологічних розробок в сфері загальної теорії держави і права, сучасного стану і тенденцій розвитку феноменів держави і права в цілому та їх окремих інститутів.

РН НД - 2. Вміти вільно презентувати знання понять, ознак, сутності, типу, форм,

концепцій, функцій, механізму дії, соціальної природи держави і права в цілому, а також їх окремих інститутів.

РН НД - 3. Виявляти основні закономірності виникнення і функціонування держави і права, ключові тенденції і перспективи їх розвитку, фактори впливу на ці процеси, аналізувати і прогнозувати наслідки впливу держави і права на інші явища дійсності.

РН НД - 4. Розуміти сутність, стан, генезу та перспективи розвитку системи права, системи законодавства, правової системи, а також юридичних механізмів забезпечення належного врегулювання суспільних відносин.

РН НД – 5. Виявляти призначення і соціальну сутність держави і права, обґрунтувати їх функції, роль і значення у життєдіяльності суспільства.

РН НД – 6. Аналізувати ключові ідеї (принципи) сучасних концепцій держави, ознаки демократичної, правової і соціальної держави, визначати проблеми їх реалізації в умовах сучасного світу, генерувати шляхи їх розв'язання.

РН НД - 7. Демонструвати знання сучасних підходів до праворозуміння та пояснювати розуміти їх значення для правової системи, держави і суспільства.

РН НД – 8. Демонструвати розуміння суті, стадій та елементів правоутворення, розуміти шляхи і способи формування системи джерел права, визначати специфіку ієрархії джерел права у правових системах різного типу.

РН НД – 9. Розкривати суть і механізм правового регулювання суспільних відносин, його значення для забезпечення державної дисципліни, законності, правового і суспільного порядку.

РН НД – 10. Застосовувати аналітичні підходи до типології держав, права і правових систем, критеріїв утворення правових сімей.

РН НД - 11. Визначати наукові проблеми загальнотеоретичного і практичного характеру щодо стану сучасної державності і права, визначати проблеми нормотворення та правозастосування, надавати науково-обґрунтовані пропозиції щодо шляхів і засобів їх розв'язання та удосконалення національного законодавства на основі знань загальної теорії держави і права.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Вступ до теорії держави і права. Взаємозв'язок і взаємодія між суспільством, особою, природою, державою і правом

Формування і розвиток Теорії держави і права як фундаментальної юридичної науки

Наука як форма інтелектуальної діяльності людини: поняття, функції, види. Юридична наука як різновид соціальних наук. Критерії науковості юриспруденції. Проблеми епістемології юридичної науки.

Система юридичних наук. Тенденції розвитку системи юридичних наук на сучасному етапі.

Теорія держави і права: поняття і риси. Фундаментальний характер загальнотеоретичної науки. Визначення предмету теорії держави і права. Державно-правові закономірності і тенденції як складова предмету теорії держави і права: сутність і види. Роль випадковостей у пізнанні державно-правових явищ. Об'єкт теорії держави і права та його співвідношення з предметом.

Юридичні поняття, які розробляються теоретичною наукою. Функції теорії держави і права.

Проблеми класифікації юридичних наук. Формування теорії держави і права як самостійної науки. Теорія держави і права як політико-юридична наука. Шляхи взаємовпливу теорії держави і права, галузевих та спеціальних юридичних наук. Місце теорії держави і права в системі суспільних наук. Взаємодія з філософією, соціологією, політологією, економічною теорією. Дисциплінарний статус філософії права, соціології права, економічного аналізу права.

Актуальні методи та методологія правової науки

Методологія, методи і методика пізнання держави і права. Плюралізація методології сучасного правознавства. Структура методології правової науки.

Загальні (філософські) підходи в осмисленні державно-правової дійсності. Ідеалістичний і матеріалістичний підходи. Діалектика і метафізика. Сучасні філософські підходи: феноменологічний, герменевтичний, синергетичний, аксіологічний, антропологічний, комунікативний, соціокультурний та ін.

Загальні методи правової науки. Співвідношення логічного і історичного у пізнанні держави і права. Спеціальні і власні методи правознавства. Роль теорії держави і права у розробці власних методів юриспруденції.

Міждисциплінарна методологія в пізнанні явищ державно-правової дійсності та її значення в умовах сучасності.

Діалектика взаємозв'язку і взаємодії між суспільством, особою, природою, державою і правом

Актуальні питання походження держави і права. Первісна община як форма суспільного устрою. Влада у первісній общині. Основні закономірності виникнення держави і права. Шляхи формування держави у різних народів світу. Загальна характеристика теорій походження держави і права.

Методологія пізнання взаємодії суспільства, особи, держави і права. Формаційний підхід до історії розвитку людських спільнот. Феномен суспільно-економічних формацій.

Поняття суспільства та його структура. Місце соціальної системи в структурі

суспільства. Особливості соціальної структури різних суспільств та їх значення для розуміння специфіки його політичної організації. Суб'єкти соціальних відносин. Спільності (рід, плем'я, нація, народ, населення), організації, групи та особистості. Людина як суб'єкт соціальних відносин. Особливість різних статусів людини в суспільстві та державі (індивід, особистість, громадянин (підданий), фізична особа тощо).

Поняття суспільної влади та її види. Політична влада, як різновид суспільної влади: поняття та риси.

Держава як організація політичної влади у суспільстві. Здійснення державою функцій загальних справ суспільства. Поняття політичної системи суспільства. Держава й інші суб'єкти політичної системи суспільства: правові підстави і форми взаємодії.

Проблеми співвідношення держави і права з природою, технологіями та економікою. Засоби забезпечення державою балансу між безпекою суспільства та його розвитком. Екологізм та природозберігання як варіантні парадигми у розвитку держави та державно-правової дійсності: спільне та відмінне.

Модуль 2. Проблематика загальної теорії держави

Проблеми феноменології держави

Багатогранність держави як явища та багатозначність визначення його понять. Поняття і ознаки держави. Проблеми ідентифікації держави за її основними ознаками.

Основні характеристики державної влади: універсальність, публічність, легітимність, легальність, апаратність, примусовість, суверенність. Співвідношення державної і політичної влади у суспільстві.

Державний суверенітет: поняття та риси. Трансформація уявлень про державний суверенітет в умовах глобалізації. Суверенітет і суверенні права. Державний, народний, національний суверенітет та їх співвідношення.

Призначення держави. Соціальна сутність держави.

Необхідність і значимість типології держав і права (правових систем). Проблеми вироблення критеріїв типології держав. Поняття типу держави та його історичні різновиди. Формацийний та цивілізаційний підходи до типології держав. Перехідний тип держави і права, його визначальні риси та особливості. Проблеми визначення місця і ролі держави у перехідний період. Особливості правової системи держави перехідного періоду.

Форма держави: питання теорії та методології її дослідження.

Розвиток уявлень про форму держави у юридичній науці. Проблеми визначення форм держави.

Поняття та структурні елементи форми держави.

Поняття форми правління. Критерії класифікації форм правління та їх види.

Монархічна і республіканська форми правління, їх юридичні ознаки. Фактори, які обумовлюють різноманітність форм правління. Нетипові форми правління. Становлення форми правління в Україні.

Поняття, характерні риси та особливості форм державного устрою. Унітарна держава. Федерація, різноманітність методів їх створення та принципів побудови. Регіональна держава як перехідна форма між унітаризмом і федералізмом. Конфедерація, особливості її виникнення та історична доля.

Державно-правовий режим як елемент форми держави. Соціально- політичні, економічні, ідеологічні фактори становлення і розвитку державно- правових режимів. Основні різновиди державно-правових режимів.

Міжнародні об'єднання держав. Підходи до розуміння правової природи Європейського Союзу.

Проблеми функціонування сучасної держави: її механізм і апарат влади

Функції держави: поняття і класифікація. Основні правові форми здійснення функцій держави (правотворча, правозастосовна, інтерпретаційна, контрольно-наглядова, установча). Техніко-юридичні аспекти правових форм здійснення функцій держави.

Проблеми реалізації функцій державами перехідного типу.

Поняття і структура механізму держави. Поняття і ознаки державного апарату. Проблема співвідношення понять механізму держави і державного апарату. Принципи організації і діяльності державного апарату. Конституційне закріплення принципів організації і діяльності державного апарату в Україні.

Принцип поділу влади як фундаментальна засада організації і діяльності державного апарату у демократичній правовій державі, його роль і значення в механізмі правової держави. Моделі поділу влади в умовах різних форм правління. Функції законодавчої, виконавчої і судової влади. Система стримувань і противаг.

Поняття і ознаки державного органу. Компетенція державного органу. Види державних органів. Центральні і місцеві державні органи. Органи місцевого самоврядування.

Державна служба як процес функціонування державного апарату. Види державної служби. Поняття державного службовця. Правовий статус посадової особи: поняття та особливості.

Проблеми концептології держави. Демократична, правова, соціальна держава

Феномен концептуальної влади та її джерел. Поняття концепції держави. Джерела концепції держави. Різноманітність концепцій держави, їх класифікація. Концепції соціологічного спрямування. Юридичні концепції держави. Концепції анархізму та етатизму.

Феномен народовладдя. Народ як джерело влади. Форми та інститути народовладдя. Демократія як багатоаспектне явище. Ознаки демократії. Концепція демократичної держави.

Концепція правової держави: виникнення та історичний розвиток її ідей. Ознаки правової держави.

Верховенство права і правова держава: підходи до розуміння співвідношення. Верховенство права в інтерпретації Страсбурзького суду, Венеціанської комісії, Конституційного Суду України.

Аспекти і складові верховенства права. Верховенство права і права людини. Верховенство права і законність. Поняття законності як багатоаспектного явища. Законність і доцільність. Принципи і вимоги законності. Прояви принципів і вимог законності в різних правових формах діяльності держави. Концепція правозаконності.

Поняття і риси правопорядку. Правопорядок і правова держава. Прояви і види правопорядку. Наднаціональний (універсальний і регіональний) і національний правопорядок: особливості забезпечення.

Поняття і ознаки соціальної держави. Розвиток уявлень про соціальну державу. Концепції соціальної державності на сучасному етапі. Співвідношення правової і соціальної держави. Шляхи формування правової, соціальної держави в Україні.

Питання взаємозв'язку держави і громадянського суспільства. Феномен прав людини в сучасному світі.

Підходи до розуміння громадянського суспільства. Формування концепції громадянського суспільства. Ідеї і цінності, покладені в основу громадянського суспільства. Сучасні аналоги концепції громадянського суспільства (інформаційне, соціетарне, постіндустріальне суспільство тощо). Проблема слабкості громадянського суспільства у посттоталітарних державах.

Інститути громадянського суспільства. Індивід як автономний суб'єкт та основа громадянського суспільства. Право як форма (спосіб) регулювання відносин між громадянином і державою. Права, обов'язки і взаємна відповідальність людини і держави.

Поняття і ознаки основоположних прав. Історичний розвиток концепції прав людини. Покоління прав людини. Проблема виокремлення нових поколінь прав людини. Міжнародні (універсальні і регіональні) стандарти прав людини.

Види прав людини: критерії класифікації. Права і свободи: можливість розмежування. Негативні і позитивні права. Абсолютні і такі, що підлягають обмеженню, права. Можливість та умови обмеження прав людини. Позитивна дискримінація в аспекті теорії прав людини. Групові права і права окремих груп.

Механізм захисту прав людини. Поняття гарантій прав людини. Загальні і спеціально юридичні гарантії прав людини. Національні гарантії прав людини. Негативні і позитивні зобов'язання держави у галузі прав людини. Роль правосуддя у захисті прав людини. Міжнародно-правові гарантії прав людини.

Модуль 3. Загальна теорія права: актуальні питання

Багатоаспектність феномену права і проблеми визначення його поняття, сутності та змісту

Категорія «право» та дотичні до нього терміни у юридичній науці. Право в об'єктивному і суб'єктивному сенсі. Природне і позитивне право.

Виникнення права. Основні теорії походження права. Нормативне регулювання у первісній общині. Мононорми. Закономірності і шляхи виникнення права у різних народів світу.

Різноманітні підходи до визначення поняття права. Основні концепції праворозуміння. Школа природного права як історично перший концептуально оформлений підхід до праворозуміння. Юридичний позитивізм: класичні і сучасні інтерпретації. Соціологічна школа права (концепція «живого» права, правовий реалізм, соціологічний позитивізм та ін.). Історична, психологічна, марксистська теорії права та їх роль у розробці наукового підходу до визначення поняття права. Можливість формування інтегративного праворозуміння.

Система основних ознак права. Право як втілення справедливості. Право як рівна міра свободи. Право як соціальний регулятор. Нормативність права. Системність права. Загальнообов'язковість права. Легітимність права. Формальна визначеність права. Проблеми співвідношення права і закону. Правовий закон.

Поняття та види функцій права. Ефективність права та її критерії. Право і соціальний прогрес. Право як цінність. Власна й інструментальна цінність права. Загальнолюдський, соціальний і особистий вимір цінності права. Права людини як найвища цінність в праві.

Різноманітність джерел (форм) права та закономірності формування їх системи

Правоутворення: поняття та етапи. Санкціонування у праві.

Поняття форми права. Співвідношення форми і джерела права. Способи і шляхи формалізації правових норм (статутне, суддівське, договірне, звичаєве право). Первинні і вторинні джерела права у різних правових сім'ях. «М'яке» право у міжнародному і національному правопорядку. Закономірності формування системи джерел (форм) права у правових системах різного типу.

Теорія юридичних актів. Нормативно-правовий акт як джерело права. Поняття, ознаки і види законів. Конституція як Основний закон держави. Підзаконні нормативно-правові акти. Обґрунтування допустимості і межпідзаконного регулювання. Локальні акти. Дія нормативно-правових актів: поняття та межі. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі, за колом осіб.

Нормативно-правовий договір як джерело права: особливості, сфера поширення. Правовий прецедент. Судовий прецедент: поняття, структура, види. Доктрина Stare decisis. Судова практика: поняття, співвідношення із судовим прецедентом. Правові позиції судів:

природа та значення у правовому регулюванні. Правовий звичай. Загальні принципи права як джерело права. Правова доктрина.

Юридичні колізії. Колізії у законодавстві та їх види. Способи зменшення колізійності законодавства.

Проблеми формування національної системи законодавства та її адаптації до законодавства ЄС.

Принципи права та норми права як правові феномени

Місце і роль принципів права в правовій системі держави. Актуальні проблеми дотримання принципів права в сучасній державі.

Поняття принципів права. Принципи права у різних парадигмах праворозуміння.

Історичні аспекти формування сучасної системи загальнолюдських та загальноправових принципів права.

Класифікація принципів, що діють у праві. Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права. Загальні, галузеві, міжгалузеві принципи. Принципи правових інститутів. Принципи права у нормотворчій, правозастосовній, правотлумачній діяльності. Принципи права і правова система.

Норми права та інші соціальні норми: загальне та особливе.

Норма права: поняття, особливі риси. Внутрішня побудова та форми викладення норм права, підходи до розуміння структуринорми права (двочленна, трьохчленна структура). Види норм права залежно від різних класифікаційних критеріїв.

Спеціалізовані правові норми: природа і значення у правовому регулюванні. Правові презумпції і фікції.

Модуль 4. Теоретичні проблеми реалізації права

Правові відносини і проблеми визначення їх місця в механізмі правового регулювання.

Визначення поняття правових відносин та їх основних ознак. Роль правових відносин в механізмі правового регулювання. Функції правових відносин. Види правових відносин. Склад (елементи) правових відносин. Суб'єкти правових відносин: поняття та види, поняття правосуб'єктності. Індивідуальні та колективні суб'єкти правових відносин. Зміст правових відносин: підходи до розуміння.

Суб'єктивні права, правомочності і юридичні обов'язки. Способи захистусуб'єктивних прав. Спир про право: поняття і види. Процесуальні форми захисту суб'єктивних прав (позов, скарга). Об'єкти правових відносин та їх класифікація.

Підстави виникнення, зміни та припинення правових відносин. Юридичні факти. Фактичний склад.

Проблеми дослідження юридично-значущої (правової) поведінки, правопорушення та

юридичної відповідальності в їх взаємообумовленості.

Поняття, ознаки види юридично значущої поведінки. Зловживання правом як форма юридично значущої поведінки. Об'єктивно протиправне діяння. Правомірна поведінка: поняття та ознаки. Види правомірної поведінки. Правова активність громадян. Склад правомірної поведінки.

Правопорушення: поняття та ознаки. Склад правопорушення. Суб'єкт правопорушення. Суб'єктивна та об'єктивна сторони правопорушення. Об'єкт правопорушення. Правопорушення з формальним і матеріальним складом. Види правопорушень.

Юридична відповідальність: поняття та ознаки. Особливості юридичної відповідальності, що відрізняють її від інших видів соціальної відповідальності. Проблема позитивної юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності.

Підстави юридичної відповідальності. Підстави звільнення від юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності.

Сучасні тенденції розвитку інституту юридичної відповідальності.

Актуальні питання нормотворчості, правозастосування і правотлумачення в сучасному світі.

Правотворчість як завершальний етап правоутворення: поняття, функції, принципи. Основні стадії процесу правотворчості.

Система права і система законодавства та їх співвідношення. Способи упорядкування законодавства. Систематизація нормативно-правових актів. Кодифікація: поняття, методи, види.

Законодавча (нормотворча) техніка та її роль в процесі правотворчості. Юридична термінологія та принципи її використання.

Особливості процесу реалізації норм права. Правозастосування і реалізація норм права: підходи до розуміння співвідношення. Стадії застосування норм права. Принципи правозастосування. Види правозастосування. Правосуддя як особливий вид правозастосовної діяльності. Правозастосовні акти. Прогалини в праві, шляхи їх подолання і усунення. Аналогія права і закону. Субсидіарне застосування норм права.

Тлумачення норм права в процесі їх застосування: поняття, ознаки та значення в системі правового регулювання. Об'єкт і предмет тлумачення. Способи тлумачення, види тлумачення. Акти тлумачення.

Феномени правосвідомості та правової культури та їх значення для правового регулювання в сучасних умовах.

Поняття і основні риси правової свідомості. Правосвідомість як форма суспільної відомості. Структура і види правосвідомості. Вплив суспільної думки на формування

правосвідомості. Правова ідеологія. Теоретична правосвідомість. Інтелектуальна (інформаційна і оціночна), психологічна (відчуття, переживання), поведінкова (регулярно-установча) сторони правової свідомості.

Індивідуальна, колективна, загальносоціальна правосвідомість. Загальна та професійно-юридична правосвідомість. Взаємодія правової свідомості і права. Проблема нормативності правосвідомості. Причини і види деформації правосвідомості. Правовий нігілізм. Шляхи подолання правового нігілізму в Україні.

Правова культура: підходи до розуміння. Правова культура суспільства і особистості. Можливість виокремлення правової субкультури, контркультури.

Актуальні проблеми правового регулювання суспільних відносин

Проблеми визначення місця права і суспільних відносин в механізмі правового регулювання.

Поняття правового регулювання. Правовий вплив та правове регулювання. Способи, методи, типи та види правового регулювання. Сфера і межі правового регулювання. Нормативне регулювання і регулювання з допомогою правозастосовчих актів. Допоміжні засоби правового регулювання.

Поняття механізму правового регулювання. Процес правового регулювання та його стадії. Елементи механізму правового регулювання. Нормативна основа, правові відносини, акти реалізації норм права в механізмі правового регулювання. Правові форми діяльності держави як фактори забезпечення оптимального функціонування механізму правового регулювання.

Феномен правової системи суспільства та актуальні проблеми класифікації національних правових систем.

Правова система: поняття і ознаки. Багатоманітність різновидів правових систем.

Підходи до розуміння структури правової системи.

Теоретична та практична значимість класифікації правових систем. Проблеми вибору критеріїв класифікації національних правових систем.

Правові системи сучасності: проблеми типології (поділ на правові сім'ї, традиції, культури). Романо-германська правова сім'я (сім'я цивільного права) та її особливості. Правові системи, що тяжіють до романо-германського права. Англо-американська правова сім'я (сім'я загального права). Зближення англо-американського і романо-германського права в умовах сучасного світу: причини, прояви.

Правові системи та джерела права соціалістичних та постсоціалістичних країн.

Релігійні і традиційні правові системи. Мусульманське право як різновид релігійного права. Проблеми взаємозв'язку і взаємодії світського та релігійного права на сучасному етапі розвитку суспільства.

Правові системи змішаного типу.

Тематика практичних занять

№ 1. «Теорія держави і права як фундаментальна юридична наука»:

1. Актуальні проблеми сучасного стану розвитку юридичної науки та теорії держави і права.
2. Юридична наука як форма інтелектуальної діяльності людини: поняття, ознаки, система.
3. Фундаментальний характер загальнотеоретичної науки: поняття, об'єкт, предмет, функції.
4. Теорія держави і права як самостійна наука. Місце теорії держави і права в системі суспільних наук.
5. Методологія і методи в пізнанні держави і права.
6. Загальні(філософські) підходи до дослідження держав і права.
7. Загальнонаукові методи пізнання держави і права.
8. Спеціальні та власні методи загальної теорії держави і права.
9. Міждисциплінарна методологія в пізнанні явищ державно-правової дійсності.

№ 2. «Діалектика взаємозв'язку і взаємодії суспільства, особи, держави і права»:

1. Метафізичні закони та підстави взаємообумовленості усіх явищ дійсності.
2. Методологія пізнання взаємодії суспільства, особи, держави і права. Поняття суспільно-економічної формації.
3. Поняття суспільства та його структура. Особливості соціальної структури різних суспільств.
4. Суб'єкти соціальних відносин.
5. Поняття суспільної влади та її види.
6. Актуальні проблеми походження держави і права. Первісна община як форма суспільного устрою.
7. Загальні закономірності виникнення держави і права.
8. Відображення процесу виникнення держави і права у різних ученнях та теоріях.
9. Поняття політичної системи суспільства. Місце держави та інших суб'єктів в політичній системі суспільства, їх взаємодія.
10. Проблеми співвідношення держави і права з природою, технологіями та економікою у сучасному світі.
11. Забезпечення державою безпеки і розвитку суспільства.

№ 3. «Проблеми феноменології держави»

1. Багатоаспектність феномену держави. Сучасні підходи до розуміння держави.
2. Поняття і ознаки держави. Проблеми трансформації ознак держави в сучасному світі.
3. Державна влада: поняття і особливості.
4. Признавання і соціальна сутність держави.
5. Феномен державного суверенітету. Суверенітет і суверенні права. Проблеми реалізації державного суверенітету в сучасних умовах.
6. Народний суверенітет і національний суверенітет.
7. Поняття типу держави. Критерії типологізації держав.
8. Формаційний та цивілізаційний підходи до типології держав.
9. Особливість перехідного типу держави і права.
10. Феномен концепції «третього шляху» соціально-економічного розвитку як формування у країнах Європи після 1930-х рр. держав гібридного (соціал-капіталістичного)

типу.

№ 4. «Форма держави: питання теорії та методології її дослідження»

1. Актуальні науково-практичні питання формування та розвитку форми держави.
2. Поняття і структура форми держави. Взаємозалежність елементів форми держави.
3. Форма державного правління, її різновиди.
4. Форма державного устрою, її види.
5. Федералізм як форма державного устрою та принцип організації влади.
6. Специфіка регіоналізму як особливого підходу і принципу щодо територіально-адміністративної організації держави.

7. Державний режим: поняття і види.

8. Сучасні проблеми протиставлення демократії авторитаризму.

9. Конфедерації у сучасному світі. Міжнародні об'єднання держав.

10. Феномен імперій: історичний та сучасний огляд проблематики.

№ 5. «Проблеми функціонування сучасної держави: її механізм і апарат влади»

1. Актуальні науково-практичні проблеми функціонування держави.

2. Поняття функцій держави та їх класифікація.

3. Механізм держави і його структура.

4. Поняття державного апарату. Державні органи та їх види

5. Принципи організації і діяльності державного апарату. Поділ державної влади.

6. Державна служба. Державний службовець та посадова особа.

7. Організація влади на місцях. Місцеві державні органи і органи місцевого самоврядування.

№ 6. «Проблеми концептології держави. Демократична, правова, соціальна держава»

1. Актуальні науково-практичні питання джерел концептуальної влади та концептуалізації (вибору, формування і т.п. концепції) держави.

2. Розуміння концепції держави. Різноманітність концепцій держав.

3. Народ як джерело влади. Феномен народовладдя, його інститути. Проблеми реалізації народовладдя у сучасному світі.

4. Демократія як багатоаспектний феномен. Ознаки демократії та демократичної держави.

5. Концепція правової держави: виникнення та розвиток.

6. Поняття і ознаки правової держави.

7. Верховенство права, законність і правопорядок у своєму взаємозв'язку.

8. Поняття і ознаки соціальної держави.

9. Шляхи формування демократичної, правової і соціальної держави.

10. Проблеми реалізації принципів демократії, правової і соціальної держави в Україні.

№ 7. «Питання взаємозв'язку держави і громадянського суспільства. Феномен прав людини в сучасному світі»

1. Актуальні науково-практичні проблеми прав людини та громадянського суспільства як соціальної основи правової держави.

2. Концепція громадянського суспільства: витоки та формування.

3. Ознаки і структура громадянського суспільства як соціальної основи правової держави.

4. Інститути громадянського суспільства.

5. Проблеми становлення громадянського суспільства в Україні.

6. Поняття та ознаки прав людини.

7. Генеза прав людини.

8. Покоління прав людини. Види прав людини.
9. Національні та міжнародні гарантії прав людини.
10. Зобов'язання держави у сфері прав людини.

№ 8. *«Багатоаспектність феномену права і проблеми визначення його поняття, сутності та змісту»*

1. Актуальні науково-практичні проблеми праворозуміння.
2. Термін «право» в юридичній науці.
3. Основні наукові підходи до праворозуміння.
4. Ознаки права.
5. Функції права.
6. Цінність права.
7. Тип і соціальна природа права.

№ 9. *«Різноманітність джерел (форм) права та закономірності формування їх системи»*

1. Актуальні науково-практичні проблеми формування джерел права та їх системи.
2. Правоутворення: поняття та етапи. Санкціонування у праві.
3. Основні шляхи формування права.
4. Поняття і види джерел права.
5. Нормативно-правовий акт як джерело права.
6. Проблеми формування національної системи законодавства та її адаптації до законодавства ЄС.
7. Правовий звичай як джерело права.
8. Нормативно-правовий договір як джерело права.
9. Судовий прецедент і судова практика як джерела права.
10. Правова доктрина як джерело права.
11. Релігійна догма та правові традиції як джерела права: особливість у сучасному світі.

№ 10. *«Принципи права та норми права як правові феномени»*

1. Актуальні науково-практичні проблеми реалізації принципів права.
2. Принципи права: поняття і класифікація.
3. Особливості загальних принципів права.
4. Загальні принципи права як джерело міжнародного та національного права.
5. Роль загальних принципів у застосуванні права
6. Поняття, ознаки, структура норми права.
7. Види норм права. Спеціалізовані норми права.

№ 11. *«Правові відносини і проблеми визначення їх місця в механізмі правового регулювання»*

1. Актуальні науково-практичні проблеми тематики.
2. Поняття та ознаки правових відносин.
3. Види правових відносин.
4. Суб'єкти правових відносин, їх види.
5. Поняття і види об'єктів правових відносин.
6. Суб'єктивні права, правомочність і юридичні обов'язки суб'єктів права.
7. Юридичні факти.

№ 12. *«Проблеми дослідження юридично-значущої (правової) поведінки, правопорушення та юридичної відповідальності в їх взаємообумовленості»*

1. Ключова науково-практична проблематика тематики: огляд.
2. Поняття та види юридично значущої поведінки.

3. Правомірна поведінка: поняття, склад та види.
4. Правопорушення: поняття, ознаки та склад. Види правопорушень.
5. Об'єктивно неправомірне діяння. Зловживання правом.
6. Поняття та підстави юридичної відповідальності.
7. Цілі, функції і принципи юридичної відповідальності.
8. Юридична відповідальність і державно-правовий примус.

№ 13. «Актуальні питання нормотворчості, правозастосування і правотлумачення в сучасних умовах»

1. Ключова проблематика розуміння місця нормотворчості, правозастосування і правотлумачення в механізмі правового регулювання: загальний огляд.

2. Нормотворчість: поняття та види.
3. Функції і принципи та стадії нормотворчості.
4. Нормотворча техніка: поняття, елементи
5. Поняття реалізації норм права та його форми.
6. Правозастосування: поняття, стадії, принципи.
7. Поняття тлумачення правових актів.
8. Способи та види тлумачення правових актів.

№ 14. «Актуальні проблеми правового регулювання суспільних відносин»

1. Сучасні проблеми визначення місця і ролі правової свідомості в механізмі правового регулювання.

2. Поняття, структура і види правосвідомості.
3. Взаємодія правової свідомості і права.
4. Причини і види деформації правосвідомості.
5. Правова культура: поняття та види.
6. Поняття правового регулювання. Механізм правового регулювання.
7. Види правового регулювання.
8. Способи правового регулювання і типи правового регулювання.
9. Методи правового регулювання. Правовий режим.
10. Ефективність правового регулювання. Законність і правопорядок.

№ 15. «Феномени правосвідомості та правової культури та їх значення для правового регулювання в сучасних умовах»

1. Правосвідомість як форма суспільної відомості, її структура і види.
2. Правова ідеологія.
3. Інтелектуальна (інформаційна і оціночна), психологічна (відчуття, переживання), поведінкова (регулярно-установча) сторони правової свідомості.
4. Взаємодія правової свідомості і права.
5. Проблема нормативності правосвідомості.
6. Причини і види деформації правосвідомості. Правовий нігілізм. Шляхи подолання правового нігілізму в Україні.
7. Правова культура суспільства і особистості.

№ 16. «Феномен правової системи суспільства та актуальні проблеми класифікації національних правових систем»

1. Значущість феномену правової системи для розуміння державно-правової дійсності.
2. Поняття та структура правової системи.
3. Правові системи сучасності та їх класифікація.
4. Наступність в правовій системі.
5. Національна правова система України: становлення та розвиток.
6. Поняття правової сім'ї, підстави їх утворення.
7. Основні правові сім'ї сучасності, їх загальна характеристика.

8. Основні тенденції розвитку правових сімей сучасності.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Дата проведення	Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота
	згідно розкладу	Модуль 1. Вступ до теорії держави і права. Взаємозв'язок і взаємодія між суспільством, особою, природою, державою і правом				
1.		Тема 1. Формування і розвиток теорії держави і права як фундаментальної юридичної науки.	19	4	1	14
2.		Тема 2. Актуальні методи та методологія правової науки.	19	4	1	14
3.		Тема 3. Діалектика взаємозв'язку і взаємодії між суспільством, особою, природою, державою і правом.	22	4	2	16
		Разом	60	12	4	44
		Модуль 2. Проблематика загальної теорії держави.				
4.		Тема 4. Проблеми феноменології держави.	22	4	2	16
5.		Тема 5. Форма держави: питання теорії та методології її дослідження.	20	4	2	14
6.		Тема 6. Проблеми функціонування сучасної держави: її механізм і апарат влади.	22	4	2	16

7.		Тема 7. Проблеми концептології держави.	22	4	2	16
8.		Тема 8. Питання взаємозв'язку держави і громадянського суспільства. Феномен прав людини в сучасному світі.	22	4	2	16
		Разом	108	20	10	78
		Модуль 3. Загальна теорія права: актуальні питання.				
9.		Тема 9. Багатоаспектність феномену права і проблеми визначення його поняття, сутності та змісту.	22	4	2	16
10.		Тема 10. Різноманітність джерел (форм) права та закономірності формування їх системи.	22	4	2	16
11.		Тема 11. Принципи права та норми права як правові феномени.	22	4	2	16
		Разом	66	12	6	48
		Модуль 4. Теоретичні проблеми реалізації права.				
12.		Тема 12. Правові відносини і проблеми визначення їх місця в механізмі правового регулювання.	20	4	2	14
13.		Тема 13. Проблеми дослідження юридично- значущої (правової) поведінки, правопорушення та юридичної відповідальності в їх взаємообумовленості.	22	4	2	16
14.		Тема 14. Актуальні питання нормотворчості, правозастосування і правотлумачення в сучасних умовах.	22	4	2	16

15.		Тема 15. Феномени правосвідомості та правової культури та їх значення для правового регулювання в сучасних умовах.	20	2	2	16
16.		Тема 16. Актуальні проблеми правового регулювання суспільних відносин.	20	2	2	16
17.		Тема 17. Феномен правової системи суспільства та актуальні проблеми класифікації національних правових систем.	22	4	2	16
		Разом	126	20	12	94
		Усього годин / кредитів ECTS	360/ 12	64	32	264

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведення	Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
	згідно розкладу	Модуль 1. Вступ до теорії держави і права. Взаємозв'язок і взаємодія між суспільством, особою, природою, державою і правом				
1.		Тема 1. Формування і розвиток теорії держави і права як фундаментальної юридичної науки.	19	4	1	14
2.		Тема 2. Актуальні методи та методологія правової науки.	19	4	1	14
3.		Тема 3. Діалектика взаємозв'язку і взаємодії між суспільством, особою, природою, державою і правом.	22	4	0	18
		Разом	60	12	2	46
		Модуль 2. Проблематика загальної теорії держави.				

4.		Тема 4. Проблеми феноменології держави.	22	4	0	18
5.		Тема 5. Форма держави: питання теорії та методології її дослідження.	20	4	2	14
6.		Тема 6. Проблеми функціонування сучасної держави: її механізм і апарат влади.	22	4	2	16
7.		Тема 7. Проблеми концептології держави.	22	4	0	18
8.		Тема 8. Питання взаємозв'язку держави і громадянського суспільства. Феномен прав людини в сучасному світі.	22	4	0	18
		Разом	108	20	4	84
		Модуль 3. Загальна теорія права: актуальні питання.				
9.		Тема 9. Багатоаспектність феномену права і проблеми визначення його поняття, сутності та змісту.	22	4	2	16
10.		Тема 10. Різноманітність джерел (форм) права та закономірності формування їх системи.	22	4	2	16
11.		Тема 11. Принципи права та норми права як правові феномени.	22	4	0	18
		Разом	66	12	4	50
		Модуль 4. Теоретичні проблеми реалізації права.				
12.		Тема 12. Правові відносини і проблеми визначення їх місця в механізмі правового регулювання.	20	4	0	16

13.		Тема 13. Проблеми дослідження юридично- значущої (правової) поведінки, правопорушення та юридичної відповідальності в їх взаємообумовленості.	22	4	2	16
14.		Тема 14. Актуальні питання нормотворчості, правозастосування і правотлумачення в сучасних умовах.	22	4	2	16
15.		Тема 15. Феномени правосвідомості та правової культури та їх значення для правового регулювання в сучасних умовах.	20	2	0	18
16.		Тема 16. Актуальні проблеми правового регулювання суспільних відносин.	20	2	2	16
17.		Тема 17. Феномен правової системи суспільства та актуальні проблеми класифікації національних правових систем.	22	4	0	18
		Разом	126	20	6	100
		Усього годин / кредитів ECTS	360/ 12	64	16	280

5. Самостійна робота здобувачів

Самостійна робота здобувачів здійснюється у таких формах:

- доопрацювання матеріалів лекції,
- розробка схем, таблиць з тем навчальної дисципліни,
- робота в інформаційних мережах,
- анотування прочитаної додаткової літератури,
- підготовка презентації, есе, усної доповіді,
- підготовка та подання до опублікування наукової статті, тез наукової доповіді чи повідомлення,
- участь у конкурсах наукових праць молодих учених,
- здійснення аналізу законопроектів та змін законодавства,
- участь у здійсненні науково-правової експертизи проектів нормативно-правових актів, підготовці науково-правового висновку тощо.

6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Сучасна теорія держави і права: пізнавальні та прикладні аспекти» передбачає проведення поточного, проміжного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань здобувачів включає:

– контроль якості засвоєння програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання текстових завдань, виконання аналітичних завдань тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента з вивчення поточного матеріалу. У ході практичного заняття здобувач може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (1,5; 1; 0,5; 0).

– контроль якості засвоєння програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводяться наприкінці модулів (колоквіуми, контрольні роботи, тестування). Максимальна оцінка за модульний контроль – 2 бали.

Протягом семестру здобувачі виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, усної доповіді, підготовка та подання до опублікування наукової статті, тез наукової доповіді чи повідомлення, здійснення аналізу законопроектів та змін законодавства, участь у здійсненні науково-правової експертизи проектів нормативно-правових актів, підготовці науково-правового висновку тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 8 балів.

Формою **проміжного контролю** знань здобувачів із навчальної дисципліни є **залік**. Залік складається в усній формі у вигляді співбесіди за основними питаннями змісту навчальної дисципліни та з урахуванням виконання здобувачем навчального плану.

Формою **підсумкового контролю** знань здобувачів із навчальної дисципліни є **іспит**, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного, проміжного контролю та самостійної роботи, за якої здобувач допускається до іспиту, становить 25 балів.

7. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів

Поточний контроль								Самостійна робота здобувачів	Підсумко вий контрол ь (іспит)	Підсумк ова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3		Модуль № 4				
п/з	мод ульний контро ль	п/з	модул ьний конт роль	п/з	моду льни й конт роль	п/з	модульний контроль			
max 3	max 2	max 7,5	max 2	max 4,5	max 2	max 9	max 2	max 8	max 60	max 100

Критерії оцінювання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному / семінарському занятті	Max 1,5	Високий рівень активності на занятті; глибоке знання матеріалу, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях за темою заняття; розгорнута, повна, правильна відповідь на питання; повна, правильна і переконлива аргументація при вирішенні проблемних правових ситуацій; засвоєння основної і додаткової літератури, рекомендованої навчально-методичним посібником за темою заняття; вільна орієнтація у правових джерелах та судовій практиці за темою заняття; усунення прогалин чи неточностей у відповідях інших здобувачів; високий рівень засвоєння практичних навичок за певною темою
	1	Середній рівень активності на занятті; неповне, неточне розкриття питання, розв'язання практичних завдань з окремими помилками; засвоєння основної і додаткової літератури, рекомендованої навчально-методичним посібником за темою заняття; часткове використання правових джерел за темою заняття; середній рівень засвоєння практичних навичок за певною темою
	0,5	Низький рівень активності на занятті; значна неповнота, суттєві неточності та прогалини у відповіді на питання; розв'язання окремих практичних завдань з теми; вирішення проблемних правових ситуацій з суттєвими помилками; суттєві прогалини у засвоєнні рекомендованої літератури за темою заняття; низький рівень засвоєння практичних навичок за певною темою
	Min 0	Відсутність знань по жодному з питань плану семінарських занять; не розв'язання практичних завдань; неприсутність на занятті.
Модульний контроль	Max 2	Всебічне, систематичне і глибоке знання програмного матеріалу, бездоганно засвоєння спеціальної літератури, демонстрація здобувачем здатності до самостійного використання отриманих знань у практичній роботі.
	1,5	Виявлення здобувачем в достатній мірі знання основного

		програмного матеріалу, засвоєння навчальної літератури з предмета та виявлення умінь орієнтуватися в ній; розкриття всіх питань без помилок, однак з незначною неповнотою у відповіді на питання
	1	Виявлення здобувачем певних (мінімальних) необхідних знань матеріалу, допущення помилок, суттєвих неточностей і погрішностей у відповіді, розкриття питань неповно, припущення суттєвих неточностей у відповіді
	Min 0	Повне незнання програмного матеріалу.
Оцінювання самостійної роботи:		
написання есе та його презентація на практичному занятті	Max 6	Розгорнуте, повне, правильне розкриття всіх питань та висвітлення проблем, пов'язаних із темою дослідження. Вільне володіння матеріалом при презентації теми на занятті. Авторські висновки із проведеного дослідження.
	4	Правильне розкриття всіх питань теми. Відповіді на деякі питання містять окремі неточності чи неповноту. Окремі недоліки при презентації теми на занятті.
	2	Основні питання висвітлено поверхнево, висновки не мають самостійного характеру. Есе не презентовано на практичному занятті.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
здійснення доктринально-правового аналізу законопроектів, змін до законодавства	Max 8	Повний, правильний підбір матеріалів, переконливі, аргументовані висновки із проведеного дослідження; повне і правильне використання доктринальних основ та нормативно-правових актів, регламентів, інших правових актів.
	7	Правильний підбір доктринальних і нормативних матеріалів, власні висновки із проведеного дослідження; повне і правильне використання правових джерел.
	5	Достатня кількість доктринальних джерел та нормативно-правових актів, фрагментарні висновки із проведеного дослідження.
	3	Незначна кількість доктринальних і нормативних джерел, неповний аналіз проектного матеріалу, недостатньо обґрунтовані висновки.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
участь у здійсненні науково-правової експертизи проектів нормативно-правових актів, підготовці науково-правового висновку	Max 8	Активна робота у складі робочої групи, своєчасне, точне та повне виконання обов'язків її члена. Правильний підбір доктринальних і нормативних матеріалів, формулювання власних всебічно обґрунтованих з доктринальної та нормативно-правової точки зору висновків; повне і правильне використання правових джерел; формулювання власних пропозицій та рекомендацій до проекту
	7	Правильний підбір доктринальних і нормативних матеріалів, власні висновки із проведеного дослідження; повне і правильне використання правових джерел.
	5	Узагальнення достатньої кількості доктринальних джерел та нормативно-правових актів, фрагментарні висновки із проведеного дослідження.
	3	Несвоєчасне та/або неповне виконання обов'язків члена робочої групи. Незначна кількість доктринальних і нормативних джерел, неповний аналіз проектного матеріалу, недостатньо обґрунтовані висновки.
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
підготовка та подання до опублікування наукової статті за темою, що входить до предмета	Max 8	Самостійне написання наукової статті та направлення до редакції фахового наукового видання та прийняття статті до публікації.
	7	Самостійне виконання наукової статті, опублікування такої статті у нефарховому виданні або наявність помилок, що на етапі підготовки потребували суттєвого доопрацювання науковим керівником.
	4	Обрання теми, написання наукової статті, однак незавершення виконання роботи або несамостійне виконання роботи, або

вивчення навчальної дисципліни		виконання роботи, яка містить значну кількість доктринальних, правових та інших помилок.
	2	Несамостійні висновки, фрагментарне розкриття теми дослідження.
	Min 0	Наявність плагіату. Невиконання самостійної роботи.
підготовка тез доповіді та виступ на науковій конференції за темою, що входить до предмета вивчення навчальної дисципліни	Max 7	Самостійне виконання роботи, направлення до організаційного комітету конференції та прийняття тез до публікації.
	5	Самостійне написання тез наукової доповіді, проте, наявність помилок, що на етапі підготовки потребували суттєвого доопрацювання науковим керівником, публікація чи прийняття до публікації тез наукової доповіді.
	2	Несамостійні висновки, фрагментарне розкриття теми дослідження.
	Min 0	Наявність плагіату. Невиконання самостійної роботи.
участь у конкурсах наукових праць молодих учених	Max 8	Самостійне виконання наукової роботи, направлення та представлення її на конкурс наукових праць, презентація роботи (в разі передбачення регламентом проведення конференції).
	6	Самостійне виконання наукової роботи, представлення її на конкурс, проте, невзяття участі у презентації роботи або наявність помилок, що на етапі підготовки потребували суттєвого доопрацювання науковим керівником.
	3	Обрання теми, написання наукової роботи, однак незавершення виконання роботи або несамостійне виконання роботи, або виконання роботи, яка містить значну кількість доктринальних, правових та інших помилок.
	2	Несамостійні висновки, фрагментарне розкриття теми дослідження.
	Min 0	Наявність плагіату. Невиконання самостійної роботи.
підготовка та виступ з доповіддю за темою, що входить до предмета вивчення навчальної дисципліни	Max 6	Результати дослідження і пропозиції чітко сформульовані, належно обґрунтовані, у тому числі з урахуванням положень європейської доктрини, мають актуальний, науковий характер, практичне значення.
	4	В роботі обмежено використано наукові джерела, використано та проаналізовано положення основних чинних нормативно-правових актів, проте, аналіз має поверховий характер; розглядаються одиничні приклади юридичної значущої практики.
	2	В роботі використано наукові праці, які не стосуються предмета дослідження, не використано основних нормативно-правових актів щодо предмета дослідження або використано положення не чинних нормативно-правових актів
	Min 0	Невиконання самостійної роботи.
Проміжний контроль у формі заліку	зараховано	теоретичний матеріал засвоєно на рівні, достатньому для самостійних висновків
	незараховано	теоретичний матеріал не засвоєно, відсутність уявлення про предмет навчальної дисципліни
Іспит	51-60	Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у науково-дослідній роботі
	41-50	Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей; здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для науково-дослідної роботи
	31-40	Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для науково-дослідної роботи; помилки у відповіді на іспиті за наявності уявлення про шляхи її

	самостійного усунення
21-30	Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для науково-дослідної роботи; помилки у відповіді на іспиті при відсутності уявлення про шляхи їх самостійного усунення
11-20	Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті
0-10	Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни; відсутність очікуваних результатів навчання.

Контрольні питання з навчальної дисципліни

1. Юридична наука як форма інтелектуальної діяльності людини: поняття, ознаки, система.
2. Фундаментальний характер загальнотеоретичної науки: поняття, об'єкт, предмет, функції.
3. Теорія держави і права як самостійна наука. Місце теорії держави і права в системі суспільних наук.
4. Методологія пізнання держави і права.
5. Загальні(філософські) підходи до дослідження держав і права.
6. Загальнонаукові методи пізнання держави і права.
7. Спеціальні та власні методи загальної теорії держави і права.
8. Проблеми походження держави і права. Загальні закономірності виникнення держави і права.
9. Відображення процесу виникнення держави і права в різних ученнях та теоріях.
10. Поняття і ознаки держави. Держава як багатоаспектне явище.
11. Державна влада: поняття і особливості.
12. Соціальна сутність держави.
13. Державний суверенітет. Суверенітет і суверенні права.
14. Народний суверенітет і національний суверенітет, їх співвідношення.
15. Поняття типу держави і права. Критерії типології держав.
16. Формацийний та цивілізаційний підходи до типології держав.
17. Феномен держави і права перехідного типу.
18. Поняття функцій держави та їх класифікація.
19. Правові форми здійснення функцій держави.
20. Механізм держави і його структура.
21. Поняття і ознаки державного апарату. Співвідношення понять «механізм держави» та «апарат держави».
22. Принципи організації і діяльності державного апарату, їх характеристика.
23. Принцип поділу державної влади та його моделі. Система стримувань і противаг.
24. Поняття і ознаки державного органу. Компетенція органу держави. Види державних органів.
25. Державна служба. Державний службовець та посадова особа, їх правовий статус.
26. Організація влади на місцях. Місцеві державні органи і органи місцевого самоврядування. Інститут делегованих повноважень.
27. Поняття і структура форми держави. Характеристика форми сучасної української держави.

28. Форма державного правління, її різновиди. Становлення форми правління в Україні.
29. Форма державного устрою: поняття та різновиди.
30. Поняття та ознаки федерації. Принципи її побудови.
31. Регіональна держава: поняття та ознаки. Принципи її функціонування.
32. Державно-правовий режим: поняття і різновиди. Фактори впливу на становлення і розвиток державного режиму.
33. Міжнародні об'єднання держав: загальна характеристика. Правова природа Європейського Союзу.
34. Держава і громадянське суспільство: особливості їх співвідношення та взаємодії. Місце держави в політичній системі суспільства.
35. Концепція громадянського суспільства: витоки, розвиток та формування.
36. Поняття та ознаки громадянського суспільства.
37. Структура громадянського суспільства. Інститути та відносини у громадянському суспільстві.
38. Проблеми формування громадянського суспільства у постсоціалістичних державах.
39. Становлення громадянського суспільства в Україні.
40. Генеза інституту прав людини.
41. Поняття та ознаки основоположних прав людини.
42. Покоління прав людини, їх характеристика.
43. Види прав людини, критерії їх класифікації.
44. Міжнародні стандарти прав людини. Національні та міжнародні гарантії прав людини.
45. Зобов'язання держави у сфері прав людини.
46. Розуміння концепції держави як феномену державознавства. Різноманітність концепцій держав.
47. Демократія як багатоаспектний феномен. Ознаки демократії та демократичної держави.
48. Концепція правової держави: виникнення та розвиток.
49. Поняття і ознаки правової держави.
50. Верховенство права як важлива ознака правової держави.
51. Законність і правопорядок як ознаки та передумови правової держави.
52. Наднаціональний (універсальний і регіональний) і національний правопорядок: особливості їх забезпечення.
53. Розвиток уявлень про соціальну державу. Сучасні концепції соціальної держави.
54. Поняття і ознаки соціальної держави.
55. Шляхи формування правової соціальної держави в Україні.
56. Категорія «право» в юридичній науці.
57. Основні підходи до праворозуміння.
58. Виникнення права: основні теорії.
59. Ознаки права.
60. Функції права: поняття та види.
61. Цінність права.
62. Право як соціальне явище. Співвідношення права і закону.
63. Право і мораль, їх взаємодія.
64. Форми (джерела) права: поняття та види.
65. Судовий прецедент і судова практика як джерело права.
66. Принципи права: поняття, риси та види. Співвідношення принципів права і норм права.
67. Правова доктрина як джерело права.

68. Правотворчість: поняття, функції, принципи.
69. Норми права: поняття, структура, види.
70. Спеціалізовані норми права, їх природа, особливості та значення в правовому регулюванні.
71. Система права: поняття та структура.
72. Система законодавства: поняття, структура та співвідношення з системою права.
73. Закон як акт вищої юридичної сили, його ознаки та види. Кодекс як особливий вид закону.
74. Застосування норм права: поняття, стадії та значення в системі правового регулювання.
75. Акти правозастосування, їх види.
76. Тлумачення норм права: поняття, способи та види.
77. Способи подолання та усунення прогалин і колізій в праві.
78. Поняття правових відносин, їх склад та зміст.
79. Юридичні факти та їх класифікація.
80. Фактичний склад.
81. Суб'єкти правових відносин: поняття та види.
82. Поняття і структура правосуб'єктності.
83. Поняття та види правової поведінки.
84. Зловживання правом: поняття та ознаки.
85. Правопорушення: ознаки та види.
86. Склад правопорушення.
87. Юридична відповідальність: поняття, функції.
88. Підстави юридичної відповідальності.
89. Правосвідомість: поняття, структура та функції.
90. Правова культура: поняття та структура.
91. Правопорядок: поняття, ознаки та співвідношення з законністю і громадянським порядком.
92. Поняття законності. Законність і верховенство права.
93. Поняття правового регулювання суспільних відносин. Способи і режими правового регулювання.
94. Механізм правового регулювання: поняття, стадії, елементи.
95. Правова система суспільства: поняття, ознаки, складові.
96. Критерії типології національних правових систем.
97. Основні правові сім'ї сучасності: загальний огляд.
98. Романо-германська правова сім'я: специфіка, підсім'ї.
99. Англо-американська правова сім'я: особливості та джерела права.
100. Правові системи релігійного і традиційного типу.
101. Правові системи змішаного типу: загальна характеристика.

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НДІ ДБ та МС НАПрН України
A	Відмінно – високий рівень	5	90-100

	Здобувач має всебічні знання в межах вимог навчальної програми, уміє формулювати висновки на основі отриманих знань, обґрунтовувати свою світоглядну та громадську позицію. Володіє методологією наукового пізнання, творчої діяльності, уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.		
V	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками Здобувач добре володіє вивченим матеріалом з дисципліни в межах вимог навчальної програми, намагається формулювати світоглядні та методологічні висновки на основі отриманих знань, обґрунтувати свою світоглядну та громадську позицію. Володіє методологією наукового пізнання, уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань. Водночас має певні неточності.	4	80-89
C	Добре – середній рівень. Здобувач виявляє знання в межах вимог навчальної програми. Робить спроби формулювати світоглядні й методологічні висновки на основі отриманих знань. Уміє застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за зразком. Водночас робота є недостатньо осмисленою, допускаються помилки і неточності.		75-79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків. Здобувач відтворює частину навчального матеріалу і виявляє здатність формулювати висновки на основі отриманих знань та застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за допомогою викладача. Втім допускає суттєві помилки.	3	70-74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії. Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, відтворює значну його частину на репродуктивному рівні. Допускаються суттєві помилки.		60-69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати іспит. Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу виявляє слабку здатність формулювати висновки на основі отриманих знань та	2	20-59

	застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань за допомогою викладача. Відповідь має суттєві помилки та прогалини.		
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс. Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів. Допускає суттєві помилки та прогалини.		1-19

8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Конституція України (зі змінами). Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
3. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text>
4. Європейська Конвенція з прав людини від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 року N 475/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Європейське врядування. Біла книга. Комісія Європейських Співтовариств, Брюссель, 25.07.2001. COM(2001) 428 (остаточна редакція). 40 с. URL: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2016/01/Bila-knyga-YEvropey-ske-vryaduvannya.pdf>
7. Європейська Хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
8. Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 року 70/1. «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

9. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
10. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24 серпня 2023 року № 3354-IX / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
11. Про лобіювання: Закон України від 23.02.2024 № 3606-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text>.
12. Про очищення влади: Закон України від 16 вересня 2014 року № 1682-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18#Text>
13. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
14. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250 / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
15. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18 січня 2018 року № 2268-VIII / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>
16. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
17. Про затвердження Указу Президента України «Про введення надзвичайного стану в окремих регіонах України»: Закон України від 23 лютого 2022 року № 2101-IX / <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2101-20#n2>
18. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 року № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
19. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки: Указ Президента України від 07.09.2021 № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>
20. Про утворення військових адміністрацій: Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 68/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682022-41405>
21. Концепція забезпечення національної системи стійкості: схвалено Рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 20 серпня 2021 року «Про запровадження національної системи стійкості», затверджено Указом Президента України від 27 вересня 2021 року № 479/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181>

22. Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2004. № 1365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF#Text>

23. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки, схвалені постановою колегії Міністерства юстиції України від 21.11.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0041323-00#Text>

Література

Основна література

1. Грищук О.В. Конституційні цінності: філософські та судові аспекти. Монографія. Видання 2-е доопрацьоване і доповнене. Київ:Ваіте, 2020. 530 с.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Сучасне суспільство, людина, право в умовах глобальних трансформацій. Монографія. Видавництво: Право, 2020. 344 с.
3. Державознавство : підручник / В. Сухонос, В. Сухонос, А. Куліш, Р. Білокінь; за ред. В. Сухоноса. Суми : Університетська книга, 2021. 493 с.
4. Ерхард, Людвіг. Добробут для всіх. Вид-во: Велл Букс, 2023. 374 с.
5. Ковалів М.В., Тимчишин Т.М., Ніканорова О.В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
6. Конституція України. Науково-практичний коментар / [редкол.: Р. О. Стефанчук (співголова), О. В. Петришин (співголова), Ю. Г. Барабаш та ін. ; вступ. сл. В. Зеленського] ; за заг. ред. Р. О. Стефанчука й О. В. Петришина ; Нац. акад. прав. наук України ; Конст. Суд України. – Харків : Право, 2024. – 1176 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e7d3e2c5-8bc1-4cd7-a499-172cace2c507/content>
7. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права. Підручник, практикум, тести. Видавництво «Юрінком Інтер», 2023. 584 с.
8. Пархоменко Н.М. Парадигма правового регулювання в Україні: змістовно-інструментальні виміри. Київ: Парламентське видавництво, 2023. 320 с.
9. Петришин О.В. Загальна теорія права. Підручник. Видавництво: Право, 2021. 568 с.
10. Петришин О.В. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку. Монографія. Видавництво: Право, 2021. 678 с.
11. Правнича наука та законодавство України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану : монографія / редкол.: В. А. Журавель (співголова), Н. С. Кузнецова (співголова), О. М. Бандурка та ін. ; Нац. акад. прав. наук України. – Харків : Право, 2023. – 902, [2] с. URL:

https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/20017/1/Avdeeva_491%E2%80%9393503.pdf

12. Правова доктрина і державність: вектор взаємозв'язку: монографія. За заг. ред. Оніщенко Н.М. Київ: «Наукова думка», 2022. 431 с.
13. Право і прогрес: запити громадянського суспільства: монографія. За заг. ред. Оніщенко Н.М. Київ: Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2020. 368 с.
14. Правотворення і правотворчість в умовах воєнного стану та миробудівництва: монографія. До 75-річчя Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України / Н.М. Пархоменко, О.В. Скрипнюк, Н.М. Оніщенко та ін.: кер. авт. кол. та за ред. Н.М. Пархоменко. Київ: Парламентське видавництво. 2023 р. 312 с.
15. Савчин М.В. Правове регулювання та економічні свободи і права. Монографія. Видавництво: Право, 2020. 224 с.
16. Теорія держави і права в схемах та таблицях: навчальний посібник / Кол. авт.; за заг. ред. Л. Р. Наливайко. — К.: «Хай-Тек Прес», 2020. — 296 с.
17. TOMÁŠEK, M., ŠMEJKAL, V. та ін. Коментар до Договору про функціонування ЄС, Договору про ЄС та Хартії основоположних прав ЄС. Прага: Wolters Kluwer CR, 2024, 1780 с. URL: https://hcl.gov.ua/sites/default/files/field/komentar_do_dogovoru_pro_funkcionuvannya_yes.pdf
18. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268 с.
19. Шаповал В.М. Основи конституціоналізму (нариси з історії, теорії і практики). К.: Мишалов Д.В., 2021. 116 с.

Додаткова література

1. Білозьоров Є.В. Методологічний підхід як інструмент пізнання права. Актуальні проблеми держави і права. 2021 № 90. С. 32–37.
2. Бичков І.Г. Місце органів конституційної юрисдикції в механізмі стримувань і противаг демократичної правової держави. Монографія. Видавництво: Право, 2022. 216 с.
3. Буханевич О.М., Мерник А.М., Петришин О.А. Підходи до розуміння категорії «особливі правові режими». Вісник Національної академії правових наук України. 28(1).2021.71-78.
4. Волошин М.В. Доктринальний плюралізм характеристики поняття та різновидів правового регулювання та його прояв у релігійних відносинах. Вісник Національної академії правових наук України Том 31, № 4, 2024. С. 202-214. [https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/31\(4\)_2024-202-214.pdf](https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/31(4)_2024-202-214.pdf)

5. Гайдамака В.О. Теоретико-правові засади функціонування соціальної держави в умовах європейської інтеграції. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2023. 237 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19946/1/Gaidamaka_dys.pdf
6. Getman E.A., Mernyk A.M., & Shapoval R. V. Relative human rights in the context of special legal regimes. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, Vol. 29, No. 1, 2022. P. 26-38.
7. Головащенко О.С. Європейська соціальна модель держави та сучасні виклики. / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2022. – Вип. 41. С. 38-47.
8. Дашковська О.Р. Еволюція громадянських прав та свобод людини у XXI столітті: виклики та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. Випуск 85: частина 1. 2024. С. 54-58.* URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/11/8.pdf>
9. Дір І.Ю. Основні характеристики «Acquis communautaire» Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2023. Серія ПРАВО. Випуск 78: частина 2. С. 348-355. DOI : <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.56>
10. Жук Н.А. Концептуалізація повоєнної держави: економіко-теоретичні, політико-правові та концептні засади реконструкції ФРН у «нульові роки». / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків : Право, 2023. – Вип. 46. – С. 80-102.
11. Жук Н.А. Інновації в праві в епоху постмодерну: теоретико-правові аспекти кризь призму прав людини. / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків : Право, 2021. – Спецвип. до 25-річчя Львів. лаб. прав людини і громадянина. С. 421-436.
12. Жук Н.А. Інклюзивний капіталізм як феномен глобальної політико-правової дійсності: загальна характеристика / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків: Право, 2023. – Вип. 45. – С. 307-328.
13. Жук Н.А. Концепції трансформації капіталізму як фактору розвитку держави і права капіталістичного типу: критично-порівняльний аналіз у світлі ідей макромоделі «капіталізму стейхолдерів» К. Шваба / *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право»*. 2023. Вип. 35. С. 15-23.
14. Жук Н.А. Соціальна сутність держави капіталістичного типу: загальнотеоретичний аналіз на основі постулатів щодо трансформації капіталізму / Державне будівництво та

- місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків : Право, 2022. – Вип. 44. – 428 с. – С. 78 – 97.
15. Жук Н.А. Кластерний підхід в соціально-економічному розвитку територій як фактор впливу на концепцію та політику держави (методологічні та практичні аспекти). / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків : Право, 2022. – Вип. 43. – С. 427-446.
16. Копча В.В. Правозахисна функція держав Центральної Європи: теоретичні і порівняльно-правові аспекти: монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 396 с.
17. Kryzhanovskiy A. F, & Balzhyk I. A. Conceptualization of the church legal order in the modern state. (Концептуалізація церковного правового порядку в сучасній державі). Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Vol. 29, No. 1, 2022. P. 50-58.
18. Лук'янов Д.В. Вплив західної правової традиції розуміння прав людини і цінностей демократії в сучасній ісламській правовій системі. / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2021. – Спец випуск до 25-річчя Львівської лабораторії прав людини С. 138-157.
19. Максимов С.І. Інституційні складові верховенства права: концептуальні засади конституційного реформування. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2021. – Спец випуск до 25-річчя Львівської лабораторії прав людини. С. 34-45.
20. Манжура В.І. Концепт природності (сродності) права в контексті універсально-історичної парадигми. Аналітично-порівняльне правознавство. № 4 (2021). URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/255551>
21. Мукомела І. В. Теоретико-правові аспекти розвитку електронної держави та електронного урядування. / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2022. – Вип.40. С. 43-57.
22. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади: монографія / за заг. ред. О. П. Дзьобаня. Харків: Право, 2021. 776 с.
23. Олейников С. М. Державно-правовий примус в умовах політичних режимів. Інтернаука. Серія: Юридичні науки. 2021. № 3 (37). <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-3-7052>
24. Олейников С. М. Державно-правовий режим як аспект легітимності влади. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки». 2024. № 6. С. 119-125
25. Олейников С. М. Морально-правові основи діяльності суб'єктів влади. SWorldJournal, 2022, № 13 (т. 2), с. 98-103.
26. Олейников С.М. Теоретична визначеність та динаміка концепту державної влади.

- Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків : Право, 2022. – Вип. 44. С. 63-77.
27. Олейников С.М. Юридична діяльність владних суб'єктів в контексті соціального призначення та етико-правової природи. Державне будівництво і місцеве самоврядування 2022, № 43. С. 191–207.
28. Omelchuk O.M., Hrynko S. D., Ivanovska A.M., Misinkevych A. L., & Antoniuk V. V. Protection of human rights in the context of the development of the rule of law principle: The international aspect. (Захист прав людини в контексті формування принципу верховенства права: міжнародний аспект). P. 32-42. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Vol. 28, No. 1, 2021. P. 32-42.
29. Орловська І.Г. Європейський Стовп соціальних прав як орієнтир соціальної політики України в умовах європейського вектору розвитку. Південноукраїнський правовий часопис. 2022. № 4. Ч.2. С. 40-46.
30. Панов М.І. Понятійний апарат юридичної науки(методологічні аспекти дослідження). Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків : Право, 2022. – Вип. 44. С. 13-29.
31. Процюк І.В., Бойчук Д.С. Від соціальної держави до європейської соціальної моделі: еволюція підходів. Юридичний науковий електронний журнал, № 7/2023. С. 57-60.
32. Рабінович П. М., Рабінович С. П., Панкевич О. З. Наукова доктрина як концептуально-методологічний фундамент впровадження в Україні міжнародних стандартів прав людини. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків: Право, 2023. – Вип. 46. – С. 11-27.
33. Рабінович С.П. Теоретико-правові підходи сучасного осмислення прав людини./ Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2022. – Спец. випуск до Дня Незалежності України. С. 86-98.
34. Рабінович С.П. Концепт фактичної конституції у сучасній правовій доктрині України. / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2021. – Спец випуск до 25-річчя Львівської лабораторії прав людини – С. 46-61.
35. Rabinovych P.M. & Dudash T.I. Legal argumentation: some general theoretical aspects. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Vol. 29, No. 1, 2022. P. 13-25.
36. Руднева О. М., Приходько О. В. Доктрина прав людини та верховенства права в умовах глобальної турбулентності. / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2022. – Випуск 43. С. 29-38.
37. Руднева О. Н. Принцип недискримінації в умовах кризи глобального правопорядку.

- Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2022. – Випуск 42. С. 26-37.
38. Савчин М.В. Конституційна юстиція та забезпечення конституційного порядку: 2005-2020. Монографія. Видавництво: Право, 2020. 384 с.
39. Трагнюк О.Я. М'яке право ЄС і його вплив на національні правові системи: уроки для України. Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2021. – Спец випуск до 25-річчя Львівської лабораторії прав людини. С. 128-137.
40. Христова Г.В. Застосовність права прав людини в ситуації збройного конфлікту: особливості взаємодії з міжнародним гуманітарним правом. / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2022. – Спец. випуск до Дня Незалежності України. С. 180-196.
41. Федорова А. Л., Головащенко О. С. Виклики як рушійна сила модернізації соціальної державності в Європі. Проблеми законності. Харків:Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2023, N Вип. 161. С.230-252.
42. Шульга А. М., Передерій О. С., Григоренко Є. І. Чинники формування та трансформації правопорядку Європейського Союзу : теоретико-правовий аспект. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: "Право". 2023. № 5. С. 69-76.
43. Яковюк І. В., Трагнюк О. Я. Європеїзація соціальної політики України як виклик соціальній державі. / Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: С. Г. Серьогіна (голова) та ін. – Харків, 2022. – Спец. випуск до Дня Незалежності України. С. 222-230.
44. Yakoviyk, I., Bilousov, Ye., & Yefremova, K. Uropean integration as a challenge for the implementation of economic state sovereignty. Access to Justice in Eastern Europe, 2022, 5(3). С. 8-18.
45. Yaroshenko O. N. , Synchuk S.M., & Radanovych N. M. (2022). General legal type of legal regulation and practice of the Supreme Court in Ukraine: features of objectification. (Загальнодозвільний тип юридичного регулювання і практика Верховного Суду в Україні: особливості об'єктивізації. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Vol. 29, No. 1, 2022. P. 70-83. [https://doi.org/10.37635/jnalsu.29\(1\).2022.70-83](https://doi.org/10.37635/jnalsu.29(1).2022.70-83)
46. Challenges to legal theory: essays in honour of Professor José Iturmendi Morales. José Iturmendi Morales, Falcón Y. Tella, María José, Martínez Muñoz, Juan Antonio & Deirdre B. Jerry (eds.) Boston: Brill | Nijhoff (2021). 364 Pp.
47. Costa, Marios and Pearce, Steve. Steiner & Woods, EU Law. Fifteenth Edition. Oxford University Press, 2023. 784 pp. URL: <https://global.oup.com/ukhe/product/steiner-and-woods-eu->

law-9780192884534?cc=ua&lang=en

48. Douzinas, Costas. *States of Exception. Human Rights, Biopolitics, Utopia*. Monograph Book. Copyright Edward Elgar Publishing, 2023. 272 Pp. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781800376441>
49. INTRODUCTION TO LAW AND LEGAL REASONING. Abdul Ghaffar Kora , Javed Ahmed , Ahad Ghaffar , Abdul Samad , Imtiaz Ahmed Memon. *PJAE*, 18 (4) (2020). P. 7130-7143. URL: <file:///C:/Users/Windows/Downloads/7392-Article%20Text-14458-1-10-20210401.pdf>
50. *Interpretivism and the Limits of Law*. Edited by Tomasz Gizbert-Studnicki, Francesca Poggi, and Izabela Skoczeń. Copyright Edward Elgar Publishing, 2021. 264 Pp. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781802209327>
51. Irving, Helen. *Allegiance, Citizenship and the Law. The Enigma of Belonging*. Copyright Edward Elgar Publishing, 2022. 208 Pp. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781839102547>
52. Fichera, Massimo. *The EU and Constitutional Time. The Significance of Time in Constitutional Change*. Monograph Book. Copyright Edward Elgar Publishing, 2023. 180 Pp. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781789909005>
53. Jeuland, Emmanuel. *Theories of Legal Relations*. Copyright Edward Elgar Publishing, 2021. 276 Pp. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781803924908>
54. Kalu N. Kalu. *A Functional Theory of Government, Law, and Institutions*. Paperback, October 2021. 378 Pp. URL: <https://rowman.com/ISBN/9781498587020/A-Functional-Theory-of-Government-Law-and-Institutions>
55. Lind, Douglas. *Basic categories of argumentation in legal reasoning*. Handbook for Judicial Officers — Legal reasoning. 2021. URL: https://www.judcom.nsw.gov.au/publications/benchbks/judicial_officers/argumentation_in_legal_reasoning.html
56. Krivenko, E. *The Logic of Human Rights From Subject/Object Dichotomy to Topo-Logic*. Monograph Book. Copyright Edward Elgar Publishing, 2023. 182 Pp. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781803921006>
57. Lindeboom J., Wessel R. A. *Introduction: The Autonomy of EU Law, Legal Theory and European Integration*. *European Papers*, Vol. 8, 2023, No 3, pp. 1247-125.
58. Morrison, Roy. *The New Green Republic*. LadyLakeBooks, 2021. 220 p. URL: <https://www.amazon.com/New-Green-Republic-Roy-Morrison/dp/1951805887>
59. Perry, Michael. *Cover Interrogating the Morality of Human Rights. Interrogating the Morality of Human Rights*. Monograph Book. Copyright Edward Elgar Publishing, 2023. 182 Pp. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781035306275>
60. *Routledge Handbook of Law and Theory*. Edited By [Andreas Philippopoulos-Mihalopoulos](#). Published: June 30, 2021 by Routledge. 554 Pp.

61. Schütze, Robert. European Union Law. Fourth Edition. Oxford University Press, 2025. 1096 pp. URL: <https://global.oup.com/ukhe/product/european-union-law-9780198941033?cc=ua&lang=en>
62. Schütze, Robert. Introduction to European Law. Fourth Edition. Oxford University Press, 2023. 400 pp. URL: <https://global.oup.com/ukhe/product/an-introduction-to-european-law-9780192885944?cc=ua&lang=en>
63. Schwab, Klaus with Vanham, Peter. Stakeholder Capitalism: A Global Economy that Works for Progress, People and Planet. Wiley; 1st edition, 2021. 304 pp. URL: <https://www.amazon.com/Stakeholder-Capitalism-Global-Economy-Progress/dp/1119756138>
64. Solanke, Iyiola. EU Law. Second edition. Cambridge University Press, 2022. 540 pp. <https://www.cambridge.org/highereducation/books/eu-law/70AFD0DAEC142F28197E4726518A8BD9#overview>
65. Spicker, Paul. The Welfare State: a general theory. Revised edition, 2023. 169 Pp. URL: <https://www.spicker.uk/open-access/Paul%20Spicker%20-%20The%20welfare%20state%20a%20general%20theory.pdf>
66. The Artifactual Nature of Law. Edited by Luka Burazin, Kenneth Himma, Corrado Roversi, and Paweł Banaś. Copyright Edward Elgar Publishing, 2021. 256 Pp. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781800885929>
67. Utopian Thinking in Law, Politics, Architecture and Technology. Hope in a Hopeless World. Edited by Bart van Klink, Marta Soniewicka, and Leon van den Broeke. Copyright Edward Elgar Publishing, 2021. 320 Pp. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781803921402>
68. Vesting, Thomas. State Theory and the Law. Goethe University, Faculty of Law, Germany. Edward Elgar Publishing, 2022. 256 pp. URL: <https://www.e-elgar.com/shop/gbp/state-theory-and-the-law-9781788979313.html?srsId=AfmBOoo0Fz9Eg710O3PLPBt5mZp76d8XI1NM62fJO2bysKNCZKL0KG6p>

Интернет-ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України
2. <http://kmu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України
3. <http://ccu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України
4. <http://president.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Президента України
5. <http://europa.eu.int/eur-lex> – База даних законодавства ЄС
6. <http://www.court.gov.ua> – Судова влада України
7. <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> – Сайт Європейського Суду з прав людини
8. <http://www.nbuv.gov.ua> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
9. <http://www.nbuv.gov.ua/node/622> - Національна юридична бібліотека

10. <https://library.nlu.edu.ua> – Бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
11. <http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr/>- Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В.Н. Каразіна
12. <https://korolenko.kharkov.com> - Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г.Короленка
13. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3> - Наукова бібліотека імені М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка
14. <https://onua.edu.ua/ua/nauka-ua/naukova-biblioteka> - Наукова бібліотека Національного університету «Одеська юридична академія»/

ЗАТВЕРДЖЕНО
 рішенням Вченої ради НДІ державного будівництва
 та місцевого самоврядування НАПрН України
 (протокол № № 8 від 25.07.2024р.)
 Світлана СЕРЬОГІНА
 «25» 07 2024 року

**ЗМІНИ
 ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
 «СУЧАСНА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА: ПІЗНАВАЛЬНІ ТА ПРИКЛАДНІ
 АСПЕКТИ»**

Код за ОНП – ОК 5

Розробники: Жук Наталія Анатоліївна, кандидатка юридичних наук, доцентка;
 Олейников Сергій Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент

1. Підстава для внесення змін: Наказ Міністерства освіти і науки України від 31 липня 2023 року № 924 «Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти», рішення Вченої ради НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування «Про стан реалізації освітньо-наукової програми «Право» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» (протокол № 1 від 25 січня 2024 р.).

Зміст внесених змін:

1. Уточнено назви модулю 2 «Проблематика загальної теорії держави» та модулю 3 «Загальна теорія права: актуальні питання».
2. Внесено зміни до змісту тем 7 «Проблеми концептології держави. Демократична, правова, соціальна держава», тем 9 «Різноманітність джерел (форм) права та закономірності формування їх системи».
3. Розширено перелік форм самостійної роботи здобувачів.
4. Оновлено відомості щодо інформаційного забезпечення навчальної дисципліни.

Ухвалено на засіданні відділу проблем теорії держави і права
 (протокол від 15 липня 2024 р. № 3)

ПОГОДЖЕНО

гарант освітньо-наукової програми
 кандидат юридичних наук, доцент

 Ірина БОДРОВА
 «15» липня 2024